

O jezičnim igrama iz roditeljske perspektive - koliko se roditelji danas igraju s djecom

Marić, Anamarija

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:104071>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

ANAMARIJA MARIĆ

**O JEZIČNIM IGRAMA IZ RODITELJSKE PERSPEKTIVE-
KOLIKO SE RODITELJI DANAS IGRAJU S DJECOM**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, rujan 2023.

**SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ**

ANAMARIJA MARIĆ

**O JEZIČNIM IGRAMA IZ RODITELJSKE PERSPEKTIVE-
KOLIKO SE RODITELJI DANAS IGRAJU S DJECOM**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, rujan 2023.

SAŽETAK

Život svakog djeteta je igra. U ranom djetinjstvu, igra djeci predstavlja njihovu svakidašnjicu i ona im doprinosi razvoju, kako intelektualnom tako i fizičkom i društvenom razvoju. Različitim vrstama igre dijete uči i spoznaje nove stvari. Jezične igre jako su bitne u životu svakog djeteta jer djeca kroz njih mogu naučiti puno stvari koje će doprinijeti razvoju jezika. U ovom radu postavlja se pitanje jesu li jezične igre bitne za ranu pismenost kod djece, tj. za jezične djelatnosti čitanja i pisanja i koja mišljenja imaju roditelji o provođenju jezičnih igara. Jezične igre bitan su dio dječjeg odrastanja. Roditelji i odgajatelji mogu koristiti jezične igre kao sredstvo koje pomaže u poticanju razvoja kod djece. Kako i piše u radu, provedeno je istraživanje kojemu je cilj bio ispitati mišljenje roditelja o važnosti provedbe jezičnih igara u procesu početnog opismenjavanja. U istraživanju je sudjelovalo 61 roditelj iz cijele Hrvatske putem online obrasca-ankete. Očekivanja su da roditelji imaju pozitivna mišljenja o jezičnim igrama i kako im one mogu puno pomoći u odgoju i razvoju djece. Za djecu je jako važan jezični razvoj. Rezultati istraživanja prikazuju da su jezične igre pozitivne, utječu pozitivno na djecu i njihov jezično-govorni razvoj i dobar su temelj za poticanje početnog čitanja i pisanja. Roditelji smatraju kako su jezične igre dobre za djecu i kako je dobro to provoditi kod kuće. Isto tako, smatraju kako trebaju biti primjer svojoj djeci i kako imaju jako veliku ulogu u razvoju djetetovih govorno-jezičnih vještina.

Ključne riječi: jezične igre, predškolska dob, djeca, rana pismenost, mišljenja roditelja, govorni i jezični razvoj

SUMMARY:

Every child's life is a play. In early childhood, play presents children's everyday life and contributes to their development, both intellectual, physical and social development. With different types of play the child learns and learns new things. Language activities are very important in the life of every child because children can learn a lot of things through them that will contribute to the development of the language. This paper raises the question of whether language activities are important for early literacy in childhood, i.e. for the language activities of reading and writing and what opinions parents have on the conduct of language activities. Language activities are an essential part of a child's growing up. Parents and educators can use language activities as a means to help stimulate development in childhood. How writes in the paper, a research was conducted aimed at examining the opinion of parents about the importance of implementing language activities in the process of initial literacy. Parents from all over Croatia participated in the survey through an online survey form. Expectations are that parents have positive opinions about language activities and that they can help them a lot in the upbringing and development of children. Language development is very important for children. The results of the research show that language activities are positive, have a positive effect on children and their language-speech development and are a good basis for encouraging initial reading and writing. Parents think that language activities are good for children and how good it is to implement it at home. OTH they believe that they should be an example to their children and that they have a very important role in the development of the child's speech and language skills.

Keywords: language activities, preschool age, children, early literacy, parents' opinions, speech and language development

Sadržaj:

1.UVOD.....	1
2. RANO DJETINJSTVO I POČECI PISMENOSTI.....	3
3. RAZVOJ JEZIKA I GOVORA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI.....	5
3.1. <i>Usvajanje jezika.....</i>	5
3.2. <i>Jezično-govorni razvoj djece predškolske dobi.....</i>	5
3.3 <i>Jezične aktivnosti.....</i>	8
4. IGRE.....	10
4.1. <i>Važnost igre.....</i>	10
4.2. <i>Didaktičke igre.....</i>	11
4.3. <i>Jezične igre.....</i>	12
4.4. <i>Važnost jezičnih igara u vrtiću.....</i>	13
5. RODITELJI I DJECA.....	15
5.3. <i>Igra u obiteljskom okruženju.....</i>	16
6 ISTRAŽIVANJE.....	17
6.1. <i>Opis uzorka.....</i>	17
6.2. <i>Cilj i hipoteze.....</i>	17
6.3. <i>Opis instrumenta.....</i>	18
6.4. <i>Rezultati.....</i>	19
7. ZAKLJUČAK.....	25
8.LITERATURA.....	26
Izjava o samostalnosti rada.....	28

1.UVOD

Rano djetinjstvo period je u kojem djeca uče i razvijaju svoje vještine i pripremaju se za život odraslih. U tom razdoblju pored fizičkog, kognitivnog, emocionalnog i socijalnog razvoja, djeca također imaju priliku razvijati svoje jezično-govorne vještine. Ta rana pismenost može se razvijati od prve godine života, tj. od djetetova rođenja. Period prije škole jako je bitan za dijete i njegov jezični razvoj, koji mu može puno pomoći kada ono krene u školu. Bitnu ulogu imaju roditelji kao primarni odgajatelji svoje djece. Oni mogu pomoći djetetu da lakše razvije vještine i mogu mu biti potpora kako bi se ono naučilo i prilagodilo izazovima u okolini. U ovome radu pobliže se objašnjava jezično-govorni razvoj, roditeljska uloga u razvoju i njihova razmišljanja o provedbi jezičnih igara.

Prvi dio rada odnosi se na ranu pismenost i same početke pismenosti. Rana pismenost, kao period predškole u kojem dijete savladava potrebne vještine za učenje čitanja i pisanja, jako je bitan period za svako dijete. Također, spominje se i period prije rane pismenosti koji se naziva izranjajuća pismenost. Ona se dijeli na 6 područja, a to su: fonološka svjesnost, imenovanje slova, rječnik, pripovijedanje, koncept tisk i interes za tisk. Dalje u radu spominje se razvoj jezika i njegovo usvajanje. Kod jezično-govornog razvoja djeteta, postoje dvije faze, a to su predjezična i jezična faza. Predjezična faza podrazumijeva period do prve godine života djeteta i odnosi se na djetetovu prvu interakciju s okolinom nakon njegova rođenja. Načini komunikacije kojim se dijete služi su plač, kasnije smijeh i gukanje, pa kreće korištenje vokala i na kraju brbljanje. U jezičnoj fazi dijete počinje učiti prve riječi. Kreće od jednostavnijih ka složenijima, sve više obogaćuje svoj rječnik i dolazi do faze slaganja rečenica. Sav taj put popraćen je potporom roditelja i odgajatelja. Nakon naučenih riječi i slaganja rečenica, dijete ulazi u period razvoja jezičnih sposobnosti i vještina koje će ga pratiti do kraja života. Ono razvija govor i slušanje, a nakon toga se priprema za čitanje i pisanje.

Igra, u kojoj dijete izražava svoje osjećaje, osjeća se sigurno i ulazi u svijet u kojem ono ima potpunu slobodu, zauzima veliki dio života svakoga djeteta. U radu se spominju didaktičke igre i jezične igre koje potiču razvoj jezika kod djece. Jako je bitno da se jezične igre provode i u vrtiću jer su odgajatelji uz roditelje važni kao motivatori i imaju ulogu pružanja potpore djeci u njihovoj igri.

Roditelji su jako bitni u djetetovu životu i djetetu je potrebna zdrava okolina koja mu pruža sigurnost i osjećaj zadovoljstva kako bi se ono moglo razvijati. Roditelji i djeca provode vrijeme zajedno igrajući se i time se dijete osjeća sigurno i voljeno i ono ima priliku odrasti u okruženju koje ga motivira na učenje. Tijekom igre, roditelji mogu biti sudionici, nadzirati tijekom dječje igre i usmjeriti ga na pravi put. Drugi dio rada odnosi se na anketu koju roditelji ispunjavaju i daju svoja mišljenja o jezičnim igrama i aktivnostima. Roditelji se susreću sa raznim pitanjima, daju svoje mišljenja i procjenjuju jezične sposobnosti svoje djece. Istraživanje se provodi kako bi se saznalo mišljenje roditelja o važnosti provedbe jezičnih igara i provode li roditelji jezične aktivnosti sa svojom djecom.

2.RANO DJETINJSTVO I POČECI PISMENOSTI

Pismenost se može objasniti raznim definicijama jer je to dinamičan, složen i promjenjiv koncept. Postoji definicija UNESCO-va iz 1987.godine koja govori kako osoba, koja može složiti, s razumijevanjem napisati i pročitati jednu jednostavnu rečenicu o svojem svakidašnjem životu, smatra se pismenom osobom. (Lenček i Užarević, 2016) Radonić i Stričević(2009) navode kako postoji više vrsta pismenosti i to su: informatička, informacijska, vizualna, funkcionalna, osnovna i višejezična. Dobra je stvar što se razvojem novih vrsta pismenosti doprinosi boljem životnom uspjehu i ispunjavanjem svake osobe jer pismenost doprinosi kvalitetnijim odnosima sa zajednicom, boljim sudjelovanjem u društvu, akademski uspjeh vodi na viši nivo. Postoji još jedna zanimljiva definicija pismenosti prema Ščapec i Kraljević (2013) koja navodi kako je pismenost usko povezana s vještinama čitanja i pisanja. Tom definicijom će se voditi i ovaj rad jer osoba koja zna čitati i pisati, smatra se pismenom osobom. Isto tako autori stavljaju naglasak na ranu pismenost i kako se procesom opismenjavanja treba baviti od najmlađih dana. Za ranu pismenost postoji definicija koja ju objašnjava kao pismenost djece od najmlađih dana i uključuje razne djetetove sposobnosti i vještine koje su mu potrebne za svladavanje čitanja, a i samim time svladavanjem pisanja. Djeca dok su najmanja imaju najbolje mogućnosti za veliki napredak u području pismenosti i ona je jako važna. Prema autorima, postoje dvije faze rane pismenosti: rana pismenost i izranjajuća (Peretić, Padovan i Kologranić, 2015). Ranu pismenost podrazumijeva period prije polaska u školu i taj period se smatra jako bitnim za svako pojedino dijete jer mu taj period može biti od velike pomoći za njegovu buduću pismenost. (Mesec, Grgac, Šagadin, Kelčec, Mahović, 2015.)

Izranjajuća pismenost odnosi se na razdoblje prije rane pismenosti. Dijete dok je maleno zanima se za razne stvari, pa i tako za čitanje i pisanje, Ono uvijek ima interes prema nekom pisanom sadržaju i nastoji ga otkriti na bilo koji način. Samim time, izranjajuća pismenost se definira kao period u kojem dijete samostalno traži i zanima se za čitanje ili pisanje. Tu se svrstava sve ono što se događa prije samog čitanja i pisanja. (Ščapec i Kraljević 2013). Taj period podrazumijeva pripremu djece za svladavanje i učenje složenijim vještinama i preteču za razvoj čitanja i pisanja.(Peretić, Padovan i Kologranić Belić, 2015).

Navedeni autori podjelili su pismenost na predčitalačko i čitalačko razdoblje. Za ranu pismenost usko se veže predčitalačko razdoblje koje sadržava izranjajuću pismenost i ranu pismenost. Izranjajuća pismenost kao što je već navedeno, odnosi se na period prije rane pismenosti dok

rana pismenost podrazumijeva par bitnih stavki, a to su: imenovanje slova, koncept tiska, interes za tisak, rječnik, pripovjedna sposobnost i fonološka svjesnost.

Dva najvažnija faktora za usvajanje vještina čitanja i pisanja su imenovanje slova i fonološka svjesnost. (Kuvač Kraljević i Lenček, 2012, prema Peretić, Padovan i Kologranić Belić, 2015). Fonološka svjesnost se odnosi na svladavanje i manipuliranje glasovima, a njezini zadaci su slogovno stapanje, raspoznavanje rime, slogovna raščlamba, proizvodnja rime, fonemska raščlamba i fonemsko stapanje. Imenovanje slova prikazuje spremnost za početke čitanja. Djeci olakšava činjenica da su fonem i grafem u omjeru 1:1 i da poznavanje slova uveliko olakšava učenje i pripremu za samo čitanje. (Peretić, Padovan i Kologranić Belić, 2015). Kako god bilo, djeca se trebaju potruditi oko vlastitog učenja slova, čitanja i na koncu pisanja. Trebaju biti svjesni kako su grafemi i fonemi povezani i kako ih to dovodi do abecede. (Peretić, Padovan, Kologranić Belić, 2015). Na taj način djeca pamte pročitano. Od odgajatelja, a posebice roditelja kao primarnih odgajatelja, očekuje se potpora i pružanje pomoći djeci u svladavanju slova.

Za ranu pismenost bitan je i rječnik djece. Doticaji djece s okolinom, svakidašnji razgovori s roditeljima i vršnjacima, bivanje u zajednici, doprinosi bogaćenju dječjeg rječnika. Djeca upijaju kao spužve i vrlo brzo dolaze do zaključaka da riječi koje slušaju u svojoj okolini imaju neko značenje koje njima može jako puno značiti. (Peretić, Padovan, Kologranić Belić, 2015). Poznavanje rječnika i kreiranje vlastitog može biti od velike pomoći djetetu u budućem razvoju koji vodi prema čitanju i pisanju. Djecu treba motivirati i ohrabrivati kako bi mogli iznositi vlastita mišljenja i govoriti o svemu što se oko njih događa i nalazi. (Šego, 2009).

Pripovijedanje je isto jedan bitan dio rane pismenosti. Bitno je da pripovjedač zna je li sadržaj koji pripovijeda razumljiv svima. Djeca u predškolskoj dobi počinju shvaćati pripovijedanje koje im pomaže u komunikaciji s okolinom.

Interes za tisak javlja se od djetetove najranije dobi jer djeca od malena uzimaju slikovnice i knjige u ruke, drže ih, prelistavaju, zanimaju se za slike i slova koja slikovnica ili knjiga sadrže. Kroz slikovnice se djeca najbolje približavaju počecima rane pismenosti. One im donose rutine čitanja priča od strane roditelja, aktivni su sudionici, pisani tekst im počinje imati značenje i postaje im važan. (Peretić, Padovan i Kologranić Belić, 2015)

3.RAZVOJ JEZIKA I GOVORA DJECE PREDŠKOLSKE DOBI

„Mnogi stručnjaci koji se bave govornim razvojem djece ističu važnost predškolske dobi(od rođenja do šeste, odnosno sedme godine života) kao temelja kulture govorenja, čitanja i pisanja.“ (Šego, 2009, str.121) Dijete se od najranije dobi koristi gestama i plaćem kako bi dobilo pažnju roditelja i odraslih, sve dok ne dođe do jezične faze, gdje se ono nauči izražavati. Roditelji i odrasli trebaju biti potpora djetetu kako bi na što bolji način svojim sposobnostima došli do ciljeva. (Šego 2009). Govora nema bez ljudskog okruženja i samo u njemu dijete može razvijati govor i jezik. Kako bi dijete razvijalo svoje sposobnosti za govor i jezik, potrebno je da biva u okolini koja je poticajna, puna roditeljske podrške. Takva okolina omogućava djetetu kvalitetno izražavanje i ono se osjeća zaštićeno i slobodno u kreiranju vlastitih ciljeva. Roditelji, odgajatelji i svi odrasli u zajednici predstavljaju uzor za dijete i zato im je zadaća stvoriti pozitivno okruženje u kojem će dijete odrastati u kvalitetnu osobu.

3.1.Usvajanje jezika

Usvajanje jezika je složen proces, ali djeci to ne predstavlja veliki problem jer ga oni nesvjesno usvajaju. (Aladrović Slovaček, 2019). Postoje razni pristupi usvajanja jezika, a to su funkcionalistički, bihevioristički, nativistički, kognitivistički i konekcionistički pristup. Bihevioristički se odnosi na teoriju da se jezik i govor uče imitacijom odraslih. Djeca i u današnjici sve što čuju od svojih roditelja ili odgajatelja upijaju i koriste u svojem svakidašnjem rječniku. Oni možda nekad ni ne znaju što navedena riječ znači, ali se njome koriste jer su ju negdje čuli. (Aladrović Slovaček, 2019). Kognitivistički pristup se odnosi na razumijevanje usvajanja i učenja jezika koje je povezano s umom i kognitivnim sposobnostima. Nativistički pristup smatra da je jezik urođen i da je to ono što je prirodom dano. Funkcionalistički pristup podrazumijeva određene stupnjeve jezičnog usvajanja i to se temelji na individualnim sposobnostima. Konekcionistička teorija povezuje se sa sposobnostima djece. (Aladrović Slovaček, 2019).

Proces usvajanja jezika vrlo je dinamičan i složen proces. On se dijeli na dva dijela: predjezično razdoblje i jezično razdoblje. Predjezično razdoblje podrazumijeva period do jedne godine, dok jezično razdoblje se odnosi na period do otprilike četvrte godine života (Pavličević-Franić, 2005). Prvo usvajanje jezika podrazumijeva djetetov prvi kontakt s majkom (Šego, 2009).

Predjezično razdoblje odnosi se na period u kojem se dijete glasa, proizvodi zvukove na svoj način. (Aladrović Slovaček, 2019). Dijete se prvo nakon rođenja javlja plačem i to je njegov prvi doticaj s okolinom. Nakon plača slijedi gukanje i smijeh, pa dolazi do faze imitiranja glasova odraslih i javljaju se vokali i na koncu slijedi faza brbljanja. (Aladrović Slovaček, 2019).

Jezično razdoblje se javlja oko prve godine života kad djeca uspiju složiti svoju prvu riječ. Ona djeca koja su u mlađoj dobi uspjela dobro razviti slušanje, s govorenjem će im biti puno lakše i bolje će se snaći u riječima. Prva se riječ najčešće počinje koristiti između 12. i 18. mjeseca. To su uglavnom riječi koje nastaju kombinacijom zatvorenih konsonanata (p, b, t, d, k, g) i vokala koji imaju funkciju rečenice (Aladrović Slovaček, 2019). Malo više o jezično-govornom razdoblju govorit će se u nastavku rada.

3.2. Jezično-govorni razvoj djece predškolske dobi

Comrie i suradnici ,2003, prema Šego(2009) daju definiciju i značenje jezika: „Jezik je možda najvažnije pojedinačno obilježje ljudske vrste. I doista, nijedna druga životinjska vrsta ne posjeduje komunikacijski sustav takve složenosti, prilagodljivosti i izražajnog raspona kao ljudski jezik.“ Jezik je jako bitan za opstanak ljudske vrste. On je način sporazumijevanja, pomaže pri usvajanju znanja i vještina za slanje i primanje poruka. Pomaže u iskazivanju misli, stavova, osjećaja i pruža podršku u stvaranju međuljudskih odnosa. Osnovnu razliku jezika i govora daje Ferdinand de Saussure govoreći kako je jezik organiziran sustav znakova(društvena tvorevina), dok je govor praktična realizacija jezika(jezik u uporabi) (Šego, 2009). Jezik dopušta realizaciju govora u zvučnoj formi i on je organizacija govora. (Pavličević-Franić, 2005). Prva komunikacija kod djece kreće u majčinoj utrobi gdje ono odgovara pokretom na bilo koji podražaj.

Stančić i Ljubešić (1994) prema Šego(2009) daju definiciju govora: „ Govor je sredstvo općenja među ljudima, kojim oni izražavaju svoje misli, emocije i htijenja.“ Za dječji govorno- jezični razvoj, najbitnije su prve tri godine života. Govorne kompetencije jako su bitne i njihov nedostatak može dovesti do agresije i neuspjeha (Šego 2009).

Kao što smo već spomenuli, predjezična faza odnosi se na period do prve godine života. Predjezična faza dijeli se na četiri razdoblja: predgovorno razdoblje koje traje od rođenja do drugog mjeseca i uglavnom je to plač, komunikativno glasanje koje traje od drugog do petog

mjeseca i koje podrazumijeva gukanje i smijeh, razdoblje vokalizacije koje traje od petog do osmog mjeseca i koje podrazumijeva vokalne sposobnosti i faza brbljanja koja traje od osmog do dvanaestog mjeseca i u kojoj dijete kombinira glasove. (Šego, 2009) U krajnjim fazama se već kreće kreirati glasovni sustav. Krajem predjezične faze, djeca kreću usvajati intonaciju i ritam materinjeg jezika i pritom se javljaju prve riječi (Pavličević-Franić, 2005).

Jezična faza kreće od prve godine života. Dijete se reflektira na sve ono što čuje u svojoj okolini. Dijete spaja foneme i uspijeva kreirati riječi. Spomenuli smo kako kreće s jednosložnim ili dvosložnim riječima poput (Papa, Tutu). Djeca se u tom periodu oglašavaju na pitanja (što je to?) i mogu pokazati što zapravo žele. Također se događa i jedinstveno djetetovo izražavanje (tepanje). Dijete prvo usvaja određene imenice, glagole, pridjeve pa brojeve. Rječnik se svakim danom sve više bogati. Rečenice se počinju slagati između prve i druge godine života. Svakom godinom više, rečenice se proširuju. Iako je djetetov rječnik oko šeste godine bogat, on se razvija i bogati još daleko u budućnost (Šego, 2009). Djeca u svojem rječniku dodaju riječi u prosjeku 9 mjesečno. Što je starije, počinje pamtiti više riječi, kasnije nauči imenovati stvari, oponašati, kasnije slaže i rečenice, postavlja određena pitanja, slaže složenije rečenice, počinje stvarati priče itd. Sve to doprinosi djetetovom jezičnom razvoju. (Pavličević-Franić, 2005). Kasnije se djeca uključuju u razgovore, slušaju priče, listaju slikovnice, imenuju stvari i slike iz slikovnica. Izražavanje emocija doprinosi razvoju jezika i govora (Mesec, 2010). U dobi od 3 godine, dijete koristi oko tisuću riječi. Treća godina života je bitna jer tu dijete počinje ovladavati rečeničnim strukturama i gramatičkim oblicima (Pavličević-Franić, 2005). Između treće i četvrte godine ovladava materinjim jezikom. Složenije rečenice kreću se stvarati između četvrte i pete godine života. Pričaju duže priče. U periodu od pete do šeste godine života djeca dobivaju osjećaj za danas i sutra. Mogu raspoznavati uzroke i posljedice. Znaju napisati i svoje ime (Mesec, 2010). Između šeste i sedme godine djeca slažu složene rečenice, vode ozbiljnije razgovore s vršnjacima i odraslima i spajaju sve svoje riječi u smislene rečenice.

Kako odrasli mogu doprinijeti dječjem govorno-jezičnom razvoju? Izravno poučavanje djeteta neće izaći na dobro. To je preveliki pritisak na dijete i ono postaje pasivno i nezainteresirano. Najbolje učenje jezika i govora odvija se kroz igru i spontano. Svaki pokušaj učenja jezika i govora treba odraditi kroz zabavu jer samo na taj način će djeca htjeti naučiti i osjećat će se zadovoljno i sretno. Jako je bitno djecu pretvoriti u dobre govornike i slušatelje jer to će im puno pomoći u uspostavljanju komunikacije s okolinom. Važan je individualni rad s djecom i individualni pristup jer nijedno dijete nema isti tempo razvoja i nema iste mogućnosti (Šego,

2009). Djecu treba motivirati na druženje, poticati suradnju s okolinom, pružati potporu u individualnom razvoju, poticati djecu na izražavanje osjećaja i na izražavanje mišljenja.

3.3 Jezične aktivnosti

Jezični se ostvaruje različitim jezičnim aktivnostima čija je podjela na jednostavne i složene. Govor i slušanje dvije su glavne jezične aktivnosti (djelatnosti). One su urođene, ne trebaju neku posebnu poduku i razvijaju se spontano. Nazivaju se i jezičnim sposobnostima jer se usvajaju, dok se vještinama nazivaju čitanje i pisanje koje se moraju učiti i usvajati (Aladrović Slovaček, 2019).

Slušanje je sposobnost primanja i omogućuje usvajanje jezika. To bi značilo da djeca slušanjem potiču svoj jezični razvoj. Ona na taj način usvajaju glasovni sustav i ritmičko-melodijski sustav. Slušanje se smatra važnim za komunikaciju i stvara ga senzorna i kognitivna razina (Varga i Somolanji Tokić, 2015). Senzorna razina podrazumijeva pasivno slušanje, dok kognitivna na aktivno slušanje. Jedna od bitnijih stvari za poticanje govorno-jezičnog razvoja je aktivno slušanje. Jako je bitno u komunikaciji s drugima slušati. Sve djelatnostima podrazumijevanju sposobnosti aktivnog slušanja jer ono doprinosi kvaliteti rada. Posebice je aktivno slušanje bitno u odgojno-obrazovnim procesima u kojima se potiče djecu na aktivno slušanje u svrhu kvalitetnog razvoja i poticanja socijalnog i emocionalnog razvoja.

Govorenje je nastavak na slušanje. Ako se želi uspostaviti razgovor s ljudima iz okoline, potreban je govor. Jako je bitno kod govora da je rječnik bogat i da je jezik razumljiv. Za djecu je jako bitno poticati razvoj i bogaćenje vlastitog rječnika jer učenjem novih riječi potiče se kvalitetniji govor. Glavni primjeri govornika za djecu su odrasli iz okoline. Djeca puno puta imitiraju ono što odrasli rade i ponavljaju za njima riječi i rečenice koje smatraju zanimljivima, iako možda u većini slučajeva ne poznaju njihovo značenje. Veliku ulogu imaju odgojitelji i roditelji koji se nalaze u svakidašnjem djetetovom okruženju. Oni trebaju biti primjer djetetu i koristiti se riječima koje će dijete usvojiti i njima obogatiti svoj rječnik i samim time biti potaknuti na kvalitetnije izražavanje (Silić, 2007). Sve riječi i ono što djeca nauče u najranijoj dobi, odrazit će se na njihovu budućnost. Ako djeca obogate svoj rječnik dok su u predškolskoj dobi, njihova komunikacija bit će na ozbiljnom nivou kada odrastu i uđu u komunikaciju s ostalim odraslim ljudima. Zajednica i okolina isto tako imaju veliku ulogu u dječjem bogaćenju jezika. Djeca sve ono što čuju u okolini upijaju, i nekad neke riječi ne čuju od svojih roditelja ili odgajatelja, nego npr. tijekom igre, tijekom razgovora s vršnjacima ili nekim iz okruženja.

Djeci treba dati mogućnosti izražavanja vlastitih misli i osjećaja, da se ne ustručavaju izreći neke stvari o sebi, svojem životu. Tim načinom izražavanja djeca bogate svoj rječnik i potiče ih se na govorenje. Pogotovo je važno u predškolskim ustanovama staviti naglasak na slobodno izražavanje misli i osjećaja kako bi zajednica i vršnjaci mogli prihvatiti i slušati sve ono što dijete želi reći. Time dijete dobiva na samopouzdanju i nema problema u budućnosti s izražavanjem i komunikacijom s drugima (Aladrović Slovaček, 2019). Dobre su i jezične vježbe koje se mogu provoditi doma i u vrtiću jer djeca time postaju kompetentni govornici hrvatskoga jezika (Pavličević-Franić, 2005).

Poslije slušanja i govorenja, jako važne vještine su čitanje i pisanje koje se uče i razvijaju na temelju jezika i govora. Čitanje se u većini slučajeva kreće učiti u osnovnoj školi, ako roditelji do tad ne potiču djecu na čitanje prije polaska u školu. Čitanje se podrazumijeva primjenom abecednog načela (Pavličević-Franić, 2005). Djeca dok čitaju trebaju razumjeti ono što čitaju, misliti o tome i to naučiti ako je potrebno. Potrebno je i poznavanje slova, razvijanje govora, naglaske, šifriranje i dešifriranje kako bi mogli čitati i razvijati čitalačke sposobnosti. Iako se čitanje tek potiče i uči u školi, predčitalačke sposobnosti i znanja potiču i odgajatelji i roditelji u predškolskoj dobi. Roditelji i odgajatelji imaju veliku ulogu jer djetetove čitalačke sposobnosti i znanja mogu se razvijati na temelju slušanja, odrasli mogu čitati djetetu priče, poticati na razgovor da obogati svoj rječnik itd. Vrtići trebaju biti opremljeni slikovnicama i knjigama kako bi djeca mogla bivati u okruženju koje je poticajno za njih (Aladrović Slovaček, 2019).

Pisanje se također tek počinje učiti u osnovnim školama. Ono se smatra najtežim od svih jezičnih aktivnosti jer je složenije od ostalih (Aladrović Slovaček, 2019). Pisanje zahtjeva poznavanje slovnog sustava i usvajanje gramatičko-pravopisna pravila i norme jezika (Pavličević-Franić, 2005). Od djece se očekuje veliki interes, koncentracija i dobra pažnja (Lenček, Užarević, 2016). Djeca prije nego što kreću pisati, trebaju znati pročitati i poznavati jezični sadržaj. Predpisačke vještine vrlo su bitne za šifriranje. Šifriranje podrazumijeva pamćenje, planiranje i provođenje pokreta kako bi se zapisalo nešto određeno. Roditelji i odgojitelji imaju ulogu poticanja djece na razvoj predčitačkih vještina. Ona trebaju poznavati abecedu i sva slova pisma kako bi nešto napisali. U vrtiću se već kreće s razvojem predčitačkih vještina. Potrebno je pružiti djeci poticajno okruženje u kojem će ulaziti u interakcije s drugom djecom, s odraslima. Isto je i kod kuće, gdje roditelji trebaju poticati na jezične igre, poticati na pravilno držanje ruke kod pisanja, pravilno ispisivanje slova ili brojeva. Svaka vježba može na poseban način doprinijeti razvoju sposobnosti pisanja (Pavličević-Franić, 2005).

4.IGRE

„Dječja igra je mnogo više od zabave, ona je vitalni dio dječjeg intelektualnog, socijalnog i emocionalnog razvoja.“ (Petrović- Sočo, 1999, 10 str.) Igra u dječjem životu predstavlja nešto što im pomaže u njihovom kontinuiranom razvoju. Ona je najvažnija djetetova aktivnost i njegov odlazak u „drugi svijet“. Jako je važno i očekuje se od roditelja i odgajatelja koji su prisutni u djetetovom odrastanju da djetetu osiguraju pozitivno pedagoško i socijalno okruženje, prostorno-materijalne uvjete, prisutnost odraslih u djetetovoj igri i naravno da se sve to promatra, analizira i zapisuje kako bi se mogli malo više baviti djecom i svime onime što djeci treba kako bi odrasli u dobre i kvalitetne osobe (Rajić, Petrović-Sočo, 2015). Djeca se kroz igru osjećaju moćno, na neki način razumiju svijet i razumiju druge osobe u svojem okruženju. Igra ima važnu ulogu u procesu dječje socijalizacije i ima višenamjensku ulogu u procesu djetetova razvoja i pripreme za budućnost (Aladrović Slovaček, Zovkić, Ceković, 2014). Duran (2001) smatra kako je igra aktivnost koja se usko veže uz djetinjstvo i ona ga obilježava na neki način. Kada se dođe u odraslu dob, ta želja i funkcija igre prestaje biti na prvom mjestu jer neke druge stvari postaju bitnije i nužnije.

4.1. Važnost igre

Postoji puno razloga zašto je igra važan faktor u životu djece. Tako J.P. Isenberg prema Petrović-Sočo, 1999. smatra da djecu nitko ne može prisiliti da se igraju, to je nešto što im je urođeno i što im dolazi „iznutra“. Naglašava se kako je simbolička igra način na koji djeca daju smisao vanjskoj realnosti jer ju ponovo stvaraju kroz igru. Djeca po modelu jako brzo uče. Gledajući odrasle oni mogu realne stvari pretvoriti u igru i pretvarati se kako rade baš ono što njihovi bližnji rade. Dr. M. Segal prema Petrović-Sočo, 1999. piše kako su baš dječje igre „kao da“ povezane s mislima. Time se može razviti kreativno razmišljanje koje djeci u budućnosti može biti od velike koristi.

Igra također djeci donosi osjećaj zadovoljstva i uspjeha. Oni se puno puta pretvaraju kao da su superiorni i kao da imaju svu moć svijeta. To im stvara samopouzdanje. Jedna vrlo bitna stvar koju donosi igra je socijalizacija. Ljudi su društvena bića, pa isto tako djeca od malih nogu vole biti u društvu druge djece i osjećati se voljenim i prihvaćenim. Igra sa svojim prijateljem ili prijateljicom djetetu stvara osjećaj ugone i iako možda puno puta dođe do sukoba, djeca to

riješe na svoj način i uče se rješavanju problema. Dijete kroz igru uzlazi u svijet koji mu daje osjećaj sigurnosti, zaštite, puno ljubavi i razumijevanja i naravno osjećaj ugone i sreće (Peti-Stantić i Velički, 2009).

Odrasle osobe imaju veliku ulogu u dječjoj igri. Roditelji su ti koji kod kuće nadziru dijete i stvaraju mu pozitivno okruženje za slobodnu igru. Roditelj može dijete uputiti, davati mu savjete i ideje tijekom igre, biti potpora i pružiti pomoć ako je potrebna. Dječja igra roditeljevim prisustvom ima višu razinu. Jako je važna ta podrška i roditeljevo iniciranje igre pružajući djetetu ideje za igru, preuzeti ulogu u igri i nakon svega se maknuti kako bi dijete nastavilo igru u svojem pravcu (Petrović-Sočo, 1999). Dječje viđanje roditeljske prisutnosti u igri može dovesti do nezadovoljstva. Roditelji mogu u igri biti partneri ili posjednici moći što može uznemiriti dijete. Igra odvaja svijet odraslih od svijeta djece i ponekad djeca ne trebaju roditeljevu prisutnost tijekom cijele igre. Možda trebaju pomoć na početku dok se ne pronađu, ali kasnije im to može stvarat smetnju (Rajić, Petrović-Sočo, 2015) Roditelji puno puta nemaju vremena se igrati sa svojom djecom, no nekada ta uključenost u samu igru nije presudna. Roditelj može na drugi način sudjelovati u stvaranju igre. Mogu s djecom provoditi neke druge aktivnosti, baviti se s njima na drugačiji način. Samim time pružaju djeci primjer kojim se ona mogu poslužiti u kreiranju vlastite igre. Po primjeru roditelja, djeca se mogu igrati baš onoga što su s roditeljima doživjeli ili vidjeli. Djeci treba dopustiti vođenje u igri.

4.2. Didaktičke igre

Didaktičke igre su sustavan i metodički vođen proces tijekom kojega djeca imaju priliku učiti (Pavličević-Franić, 2011). One su jako bitne jer omogućuju djeci socioemocionalni, psihomotorni, kognitivni i razvoj jezika i govora. Djeci se isto tako na taj način daje mogućnost promišljanja, rješavanja problema, mogućnost govora i izražavanja. Oni tako mogu biti motivirani.

Glavna svrha didaktičke igre je poučiti djecu. One sadrže određena pravila i norme po kojima se djeca uče poštovati pravila i sve ono što se tijekom igre zahtjeva. Didaktičke igre zahtjeva dozu koncentracije i stvaraju djeci osjećaj zadovoljstva, pripadnosti i odgovornosti (Aladrović Slovaček, Žurić, Idrizi, Perić, 2019). Didaktička igra se sastoji od sadržaja, cilja, pravila i aktivnosti igre. Primjer takvih igara su Domino, zagonetke, pitalice, brojalice, mozgalice i mnoge druge. Didaktičke igre trebaju biti prilagođene dobi djeteta i zbog toga roditelji i odgajatelji imaju veliku ulogu u odabiru i nadzoru djece tijekom igranja.

4.3. Jezične igre

Igra jezikom, načinom sporazumijevanja koji je bitan u prenošenju ideja, želja i osjećaja je jedna od svakidašnjih ljudskih aktivnosti (Peti-Stantić, i Velički, 2009). Igra se odvija u različitim vremenskim, prostornim i smislenim granicama i prema unaprijed određenim pravilima i bez osjećaja korisnosti (Šego, 2009). Pavličević-Franić, Aladrović Slovaček i Mandić prema Peti-Stanić i Velički (2009) pišu da se jezične igre smatraju prostorom u kojem se djeca i svi koji u njima sudjeluju oslobađaju u vlastitom jeziku, uživaju intuitivno i stječu sposobnost poštivanja pravila. Djetetovo sporazumijevanje jezikom kreće od malih nogu, stoga je važan materinji jezik u razvoju jezične sposobnosti. Važno je poštivati individualnost govornog razvoja djece (Peti – Stantić i Velički, 2009). Djeca razvijaju jezične kompetencije kroz jezične igre, posebice komunikacijske koje im kasnije pomažu u socijalnom životu. Svrha jezičnih igara je da djeca savladaju jezik kroz razne igre i da se znaju izražavati na bilo koji način. Isto tako jezične igre mogu pridonijeti boljem poznavanju gramatike i pravopisa (Aladrović Slovaček, 2019).

Jezične igre mogu se podijeliti na fonološke, sintaktičke i morfološke. Isto tako postoje i leksičke i pravopisne igre koje utječu na djetetov mentalni razvoj i na njegovo učenje pravopisa. Tu se svrstava i podjela na govorenje, čitanje, slušanje i pisanje. Postoje razni primjeri jezičnih igara koje Šego(2009) predstavlja u svojem radu. Autorica navodi kako postoji podjela na jezične igre koje potiču razvoj govornih sposobnosti, sposobnost slušanja, čitanje i pisanje.

Nekoliko dobrih primjera jezičnih igara koje potiču razvoj govora su: Tepanje(svrha igre je da djeca pruže bilo kakav odgovor na tepanje odraslih), Otkrivanje knjige (svrha je da dijete listanjem, gledanjem slika, slušanjem priča, postavljanjem pitanja razvija svoje govorne sposobnosti), Imenovanje kartica (dijete gleda stvari na karticama i pokušava ih imenovati nakon čega odrasli i dijete mogu razgovarati o tim stvarima), Deset sekundi (igra u kojoj se prikažu stvari i nakon 10 sekundi se pokrivaju pa tada dijete mora imenovati što je bilo na karticama i čega se sve sjeća), Brzalice (brzalice se izgovaraju što brže i preciznije nakon čega ih dijete treba ponoviti). Jezične igre koje potiču razvoj vještine čitanja su: ABC pjesmice (igra u kojoj se potiče učenje abecede), Registracijske tablice (igra gdje se djeci obraća pažnja na slova na tablicama i djeca ih uče povezivati s gradovima ili nekim stvarima), Čitanje i gluma (svrha je da dijete pokuša pročitati napisano i nakon toga to odglumiti). Igre koje potiču razvoj pisanja su: Igre vješala (napiše se par slova koja riječ sadrži, a zadatak djeteta je da otkrije ostala slova riječi i da se vješalo ne nacrta do kraja što se može dogoditi ako dijete puno puta

pogriješi slovo), Spajanje slogova u riječ (dijete spaja riječi od slogova, tu dijete uči i gramatiku). Igre za razvoj slušanja su: Igra zvečkom (dijete sluša zvukove koje proizvodi zvečka), Igra tišine(osluškuju se zvukovi okoline, dijete se trudi što više toga čuti kako bi mogao ispričati što je sve čuo), Crveno, zeleno(dijete sluša naredbe koje mu odrasla osoba govori). Sve ove jezične igre dobri su primjeri igara koje se mogu s djecom provoditi kod kuće ili u vrtiću. Aktivnosti djece i odraslih su dobre za djecu jer oni time stječu sigurnost i potporu kako bi kroz jezične igre razvijali svoje sposobnosti. Jako je bitno s djetetom prolaziti kroz razne igre kako bi se poticao njihov govorno-jezični razvoj (Šego, 2009).

4.4. Važnost jezičnih igara u vrtiću

Kao to je već spomenuto, igra je djetetov bijeg od realnosti i ulazak u svijet pun razumijevanja, ljubavi i sigurnosti koji mu pruža sreću i radost. S druge strane, jezik je ljudska sposobnost koja ga povezuje sa svakom ljudskom aktivnošću. To dovodi do činjenice da su jezične igre bitan faktor u djetetovu životu. One određuju rani odnos roditelja i njihove djece (Peti- Stantić i Velički, 2009). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NN 5/2015) predstavlja kako je najbitnije sudjelovanje svih odgojno-obrazovnih radnika da su usmjereni na dijete i njegovo razvijanje. Jezične igre su važne u životu svakog djeteta. Djeca se putem jezičnih igara bolje i lakše izražavaju, a tome doprinosi provođenje jezičnih igara unutar grupe. Jako je bitna edukacija odgajatelja o jezičnim igrama, njihovoj važnosti i cilju provođenja. Bitno je da prostor u kojem djeca borave bude bogato opremljen, da budu dostupni svi oblici poticaja za razvoj govornih i jezičnih vještina. Bogato opremljen prostor je „pola posla“. Samo provođenje jezičnih igara ovisi o odgajateljima. U vrtiću je čest primjer da se djeca okupe na tepihu u sobi, proziva ih se, pozdravlja ili pričaju priče. To „vrijeme kruga“ je jako bitno za dijete, njegov razvoj govora i mogućnost komunikacije s drugom djecom. (Peti- Stantić i Velički, 2009). Vidljivo je opadanje jezičnih kompetencija kod mladih i sve je više govornih i jezičnih teškoća. Spominje se da je uzrok tomu smanjena komunikacija i interakcije s drugima, preveliki utjecaj medija u svakidašnjem životu djece i nedovoljna briga za dijete i njegov razvoj govora i jezika u predškolskoj dobi (Velički, 2009). U Velikoj Britaniji 1996. godine su uočeni problemi loše upotrebe pisanog jezika i govornog izražavanja pa su uvedeni ciljani programi za predškolu u kojoj se uvježbavaju jezične i govorne sposobnosti, s djecom se radi i provode se jezične aktivnosti kako bi ona težila razvoju kvalitetnog govora i jezične pismenosti (Velički, 2009). Zato je toliki naglasak na odgajatelje u vrtiću da rade s djecom. Dijete uči čineći, što

dovodi do toga kako je sama aktivnost najbitnija isto kao i podrška okoline. Time se stavlja upitnik je li dovoljno da se dijete samo uči govoriti ili je potrebno s njime provoditi razne govorno-jezične aktivnosti kako bi ono upotpunjavalo svoj razvoj. Treba li okolina biti potpora, a odgajatelji jezično educirani? Kako bi se govor razvijao, on treba biti popraćen bogatom okolinom i podrškom kako bi se dijete osjećalo sigurno za učenje. Za dijete je bitno da kroz razne jezične aktivnosti bogati rječnik. Osim komunikacije, djeci je potrebno pružiti mogućnost slušanja različitih govora, uči u značenje govora, percepciju i stvaranje smisla. To se stječe provođenjem jezičnih igara, komunikacijom, pričanjem priča, poticanjem na slušanje, izražavanje osjećaja i misli itd.(Velički, 2009).

Živimo u vremenu i prostoru gdje je život užurban i sve manje roditelji imaju vremena igrati se s djecom. Stoga je zadaća odgojno-obrazovnih ustanova da poduzmu sve moguće kako bi dijete odrastalo u poticajnoj okolini. Postoji puno slučajeva u kojima roditelji nemaju vremena s djecom čitati, prelistavati slikovnice ili uopće komunicirati. Zadaća vrtića je da u vremenskom razdoblju kada je dijete u prostorijama vrtića, osigurati mu poticajno okruženje kako bi ono steklo govorno-jezične vještine i kako bi se razvilo u jezično kompetentnu osobu. Jezične aktivnosti nisu vremenski ili periodno ograničene. Odgajatelji u vrtiću iznova trebaju poticati dijete svaki dan na razvoj jezičnih kompetencija, pružati različite sadržaje i propitivati ih. Nedostatak govornih kompetencija može i kasnije u životu dovesti do velikih problema. Na koncu, najbitnije je svakom djetetu dok biva u vrtiću pružiti „prostor za govor“. Taj prostor podrazumijeva poticajnu okolinu u kojoj dijete ima slobodu izražavanja, može se uključiti u jezičnu aktivnost i ima pravo razvijati svoje govorne i jezične kompetencije (Velički, 2009).

5. RODITELJI I DJECA

Djeca su blago ovoga svijeta i svaki roditelj voli svoje dijete i želi da ono izraste u kvalitetnu i kompetentnu osobu. Dijete u sebi već ima plan svog razvoju kojemu samo treba pružiti potporu i naučiti ga da izađe van (Škare, 2007) Roditelji zbog svojeg posla i obaveza puno puta nemaju vremena provoditi vrijeme sa svojom djecom. Okolina i tempo društva ih pritišće i oni nisu u mogućnosti obavljati svoje roditeljske dužnosti. Roditelji na sve načine pokušavaju balansirati posao i brigu za dijete kako bi se osjećali ispunjeno i sretno (Mantovani, 2013) Dijete ima hrabrosti izražavati svoj stav svijetu, iako unatoč svemu ono prima već zadane norme društva i prilagođava se već postojanom. Želja svakog djeteta je da bude voljeno i prihvaćeno i što je najbitnije, sjećati se sigurno. Roditelji tu imaju veliku ulogu. Roditelji su svome djetetu podarili život i imaju veliku ulogu u njegovom odgoju i obrazovanju. Roditelji se u odgoju osvrću na već postavljene norme društva ili jednostavno se služe metodama odgoja po kojima su i oni sami bili odgajani. Iako možda nisu odgajani na pravi način ili su imali problema u djetinjstvu, pokušavaju možda na neki drugi način ispraviti neke stvari koje su njima bile traumatične. Roditeljska uloga je zbrinuti dijete i pružiti mu sve što je potrebno kako bi sretno odraslo. Djeca ne znaju što trebaju u životu i upravo su roditelji dužni zadovoljiti dječje potrebe. Roditelji i djeca trebaju u odgoju biti jedno i funkcionirati kao zajednica. Roditelj treba sagledati i perspektivu djeteta i težiti k njegovom životnom ispunjavanju. (Škare, 2007)

Odgoj i obrazovanje zahtijevaju jako puno vremena. Traži se ustrajnost i motivacija za dobar uspjeh. Zato roditelji trebaju imati povjerenja u odgojno-obrazovni program. Sve ono što roditelj kod kuće ne stigne, na neki način vrtićka zajednica može nadomjestiti. Odrasli i odgajatelji imaju zajednički cilj, a to je da dijete odraste u okruženju koje je za njega dobro i da izraste u kvalitetnu osobu. Djetetu treba osigurati vrijeme za igru i razmišljanje i dati im priliku da se upoznaju sa svijetom. Roditelji u toj zadaći imaju veliku pomoć odgojno-obrazovnih institucija. Iako ne uspijevaju sudjelovati u svakom trenutku života svog djeteta, mogu težiti tome da djeca kada nisu s njima, budu zbrinuta i podučena na najbolji mogući način (Mantovani, 2013).

5.1. Igra u obiteljskom okruženju

Zajedništvo djeteta i roditelja se najbolje gradi i raste kroz igru. Igra je djeci centar svijeta i kroz nju se na razne načine može doprijeti do djece. Kroz igru djeca grade sebe, grade samopouzdanje i osjećaj moći. Kroz igru uče i važnost suigrača (Škare,2007). Roditelji zbog posla nemaju dovoljno vremena kako bi provodili vrijeme sa svojom djecom. Kroz igru oni mogu uspostaviti prisnije interakcije i provesti dio zabavljajući se (Nenadić-Bilan, 2014). Istraživanja su pokazalo kako je za dijete do 10 godina najbolje da se što više igra i kroz igru razvija jer je to najbolji mogući način da izraste u kvalitetnu osobu. Bitna stvar za dijete je da roditelj u igri nije samo onaj koji procjenjuje, nego se treba uklopiti u ulogu i vidjeti stvari očima djeteta. Dijete kroz razne uloge u igri ostvaruje sebe i roditelji trebaju biti ti koji to potiču i omogućuju da na pravi način izabere ulogu koja mu odgovara (Škare, 2007)

Kako bi se održala dobra komunikacija između djece i roditelja, kako bi okolina bila poticajna i ispunjena ljubavi, potrebno je provoditi vrijeme s djecom i s njima se igrati. Jako je bitno da su roditelji uključeni u dječje igre i da uz nadzor budu sudionici iste. Svako dijete ima pravo na igru i zabavu pa zbog toga roditelji imaju ulogu provođenja aktivnosti s djecom kad god su u mogućnosti. Igra s djecom treba biti prilagođena njima samima.

Smisao igre je zadovoljstvo djece i njihov razvoj na najbolji mogući način. Roditelji mogu biti sudionici igre i imaju ulogu supervizora i suigrača. Kroz igru dijete prikazuje svoje interese, a roditeljska uloga je vidjeti igru djetetovim očima. Jako je bitan izbor igre jer naglasak je na kvaliteti, a ne kvantiteti (Nenadić-Bilan, 2014).

6. ISTRAŽIVANJE

6.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno među roditeljima diljem Hrvatske. Provedeno je putem ankete (online obrasca) koji su roditelji mogli ispunjavati. Sudjelovalo je 61 roditelj od kojih njih 77% su majke, a 23% su očevi. Isto tako, njih 52,5% ima žensko dijete, dok njih 47,5% ima muško dijete. Od 61 ispitanih, 39,3% pripada dobnoj skupini 26-30 godina, njih 18% pripada dobnoj skupini 31-35 godina, 14,8% dobnoj skupini 41-50 godina, 13,1% pripada dobnoj skupini 18-25 godina, 11,5% pripada dobnoj skupini 36-40 godina i jedan manji dio 3,3% pripada skupini 51-60 godina. Što se tiče dobi djece, 9,8% djece ispitanih roditelja ima 1 godinu, 14,8% ima 2 godine, 18% djece ima 3 godine i 16,4% djece ima 4 godine. Isto tako 11,5% djece ima 5 godina, 13,1% djece ima 6 godina dok 16,4% djece ima 7 godina. Stručna sprema ispitanika je podijeljena. 31,1% ima SSS, 26,2% ima VŠS i 42,6% ima VSS. S obzirom na mjesto iz kojeg dolaze, najviše ispitanika dolazi iz Zagreba, njih 47, odnosno 77% sveukupno. Zagreb prate i gradovi kao što su Dugo Selo, Jastrebarsko, Novigrad, Sisak, Split, Velika Gorica, Zadar i mnogi drugi.

6.1. Cilj i hipoteze

Cilj istraživanja bio je ispitati provođenje jezičnih igara i mišljenje o njima iz roditeljske perspektive. Na temelju navedenog cilja, postavili su se problemi istraživanja:

1. Provođe li roditelji sa svojom djecom jezične igre i koliko često.
2. Koliko vremena provedu u jezičnim igrama s djetetom i koje jezične igre provode.
3. Što im pomaže u odabiru igara i koje didaktičke materijale koriste.
4. Koje su dobrobiti koje donose jezične igre i je li roditelje itko osvijestio o važnosti jezičnih igara.
5. Jesu li roditelji dužni poticati jezične igre i koja je njihova uloga u poticanju jezičnih vještina.

Navedeni cilj istraživanja i navedeni problemi koji se ispituju doveli su do postavljanja hipoteza:

H1: Očekuje se da roditelji provode jezične igre s djecom i da je to na dnevnoj bazi

H2: Očekuje se da roditelji u jezičnim aktivnostima provedu barem jedan sat dnevno i da provode jezične igre kojih ima u knjigama i ponuđenih na internetu

H3: Očekuje se da roditeljima u odabiru igara pomažu razni mediji i knjige o jezičnim igrama i da koriste razne didaktičke materijale

H4: Očekuje se da se dobrobiti jezičnih igara najviše odnose na razvoj govora i jezika kod djece i bogaćenju rječnika djeteta uz pripremu za školu i očekuje se da su roditelji imali nekoga da ih osvijesti o važnosti provođenja jezičnih igara

H5: Očekuje se da roditelji smatraju da su dužni provoditi jezične igre sa svojom djecom i da imaju ulogu motivatora, suigrača i nadzornika

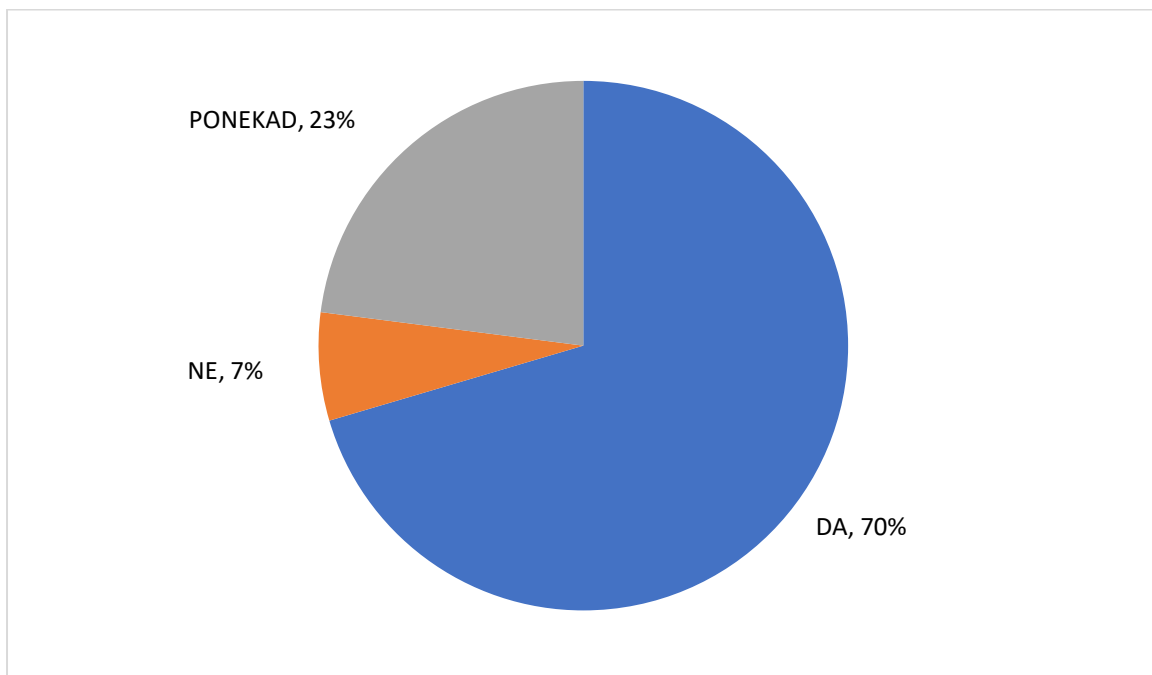
6.3. Opis instrumenta

Instrument u ovom istraživanju je bio online obrazac-anketa koja je bila sastavljena od 16 pitanja. Pitanja su bila namijenjena roditeljima djece predškolske dobi. Bila su podijeljena na pitanja samostalnih odgovora i pitanja ponuđenih odgovora, od kojih je za samostalni odgovor bilo 7 pitanja, a za ponuđene odgovore 9 pitanja. Roditelji su imali priliku davati odgovore na razna pitanja. Pitanja na početku ankete odnosila su se na spol roditelja i djece, starosna dob roditelja i njihove djece, koja je stručna sprema roditelja i koje je mjesto iz kojeg dolaze. Nakon toga, pitanja su se odnosila na jezične igre i njihovo provođenje. Roditeljima su postavljena pitanja provode li jezične aktivnosti sa svojom djecom, koliko ih često provode i koliko dnevno vremena provedu u jezičnim aktivnostima s djecom. Zatim su slijedila pitanja samostalnih odgovora koja su se odnosila na to što roditeljima pomaže u odabiru jezičnih igara, koje didaktičke materijale koriste, koje jezične igre provode s djecom, koje su dobrobiti jezičnih igara koje provode sa svojom djecom. Nakon toga su roditelji imali priliku dati svoje mišljenje o tome smatraju li da su dužni poticati jezične vještine kod svoga djeteta. Pri kraju ankete, pitalo ih se je li ih netko osvijestio o tome koliko je važno poticati jezične vještine kod djece. Na kraju, roditelji su imali priliku procijeniti jezične vještine svoga djeteta u skladu s djetetovim godinama i dati mišljenje o tome koliko je uloga roditelja zapravo bitna u poticanju jezičnih vještina kod djece.

6.4. Rezultati

Cilj ankete bio je doznati što zapravo roditelji misle o jezičnim igrama i provode li ih sa svojom djecom. Prvi cilj ankete bio je doznati provode li roditelji jezične igre sa svojom djecom i koliko često. Pretpostavka je bila da roditelji provode jezične igre sa svojom djecom i da ih provode svaki dan. Na pitanje „Provodite li bilo kakve jezične aktivnosti sa svojim djetetom?“, 70,5% roditelja odgovorilo je da provode jezične aktivnosti sa svojom djecom. Njih 23% odgovorilo je da ne provodi i njih 6,6% je odgovorilo da ponekad provode jezične aktivnosti sa svojom djecom. S tim rezultatom potvrđena je hipoteza da se od roditelja očekuje da provode s djecom jezične aktivnosti. (Grafikon 1.)

Grafikon 1. Provode li roditelji jezične aktivnosti s djecom

Na pitanje „Koliko često provodite jezične igre sa svojom djecom?“, roditelji su imali priliku izabrati ponuđeni odgovor. Iz tablice 1. vidi se kako najveći postotak roditelja, čak 36,1% provodi jezične aktivnosti sa svojim djetetom svaki dan. Također najveći postotak odgovora

zauzima odgovor da roditelji provode jezične igre jednom tjedno, njih 34,4%. Time se potvrdila postavljena hipoteza da roditelji provode jezične aktivnosti sa svojom djecom i to svaki dan.

Tablica 1. Koliko često roditelji provode jezične aktivnosti sa svojom djecom

Koliko često provodite jezične aktivnosti sa svojim djetetom?	Postotak
Nikada	6,6%
Jednom tjedno	34,4%
Svaki drugi tjedan	19,7%
Jednom mjesečno	1,6%
Jednom u nekoliko mjeseci	/
Nekoliko puta godišnje	1,6%
Svaki dan	36,1%

Drugi cilj bio je utvrditi koliko dnevno vremena roditelji provode u jezičnim igrama s djecom i koje jezične igre provode. Prema postavljenoj hipotezi, očekivalo se da roditelji provode jezične aktivnosti barem jedan sat dnevno. Prema odgovorima koje su roditelji dali (tablica 2.), najveći postotak roditelja odgovorio je da provode jezične aktivnosti s djecom manje od sat vremena dnevno. Dva odgovora su imala idući najveći postotak(23%), a to su da roditelji provode jezične aktivnosti s djecom jedan sat dnevno ili 1-2 sata dnevno. Najveći postotak odgovora ne podudara se s postavljenom hipotezom da bi roditelji trebali provoditi jezične aktivnosti s djecom barem jedan sat dnevno,

Tablica 2. Koliko dnevno vremena roditelji provedu u jezičnim aktivnostima sa svojom djecom

Koliko dnevno vremena provedete u jezičnim aktivnostima s Vašim djetetom?	Postotak
Manje od sat vremena	36,1%
Jedan sat	23%
1-2 sata	23%
2-3 sata	6,6%
3-4 sata	6,6%
Više od 4 sata dnevno	4,9%

Također se htjelo saznati koje jezične igre roditelji provode sa svojom djecom. Bilo je tu raznih odgovora. Roditelji su odgovarali da provode igre kao što su: leti leti, zapamti riječ, pogodi tko sam, mašti na volju, uhvati glas, gusjenica riječi, imenovanje kartica, pokvareni telefon, reci točno, reci suprotno, što smo čuli, slušaj i otkrij neobično, čarobni vrtuljak. Također su odgovori bili kako roditelji sa svojom djecom provode razne brojalice, daju im zagonetke, provode igre s pjevanjem, pokretne pjesme, riječi na slovo, proizvodnju zvukova u okolini, ponavljanje za drugim, oponašanje životinja i naglašavanje glasova prilikom čitanja. Provode se i igre asocijacija, izmišljanja priča, jezični zadaci, lutkarske predstave, igraju se igre riječima, pričaju se priče, listaju slikovnice, pričaju priče kroz zadane slike, uče se dijelovi tijela, prepoznavanje životinja po zvuku. Isto tako, obavljaju se svakidašnji poslovi uz komentare, izvrtnje riječi-pogađanje, proučavaju se karte, igra se activity kao društvena igra, prepričavaju se događaji, piše se na ploču piši-briši i izgovaraju se krive rečenice koje dijete ispravlja. Roditelji su dali jako puno primjera kako provode jezične aktivnosti s djecom.

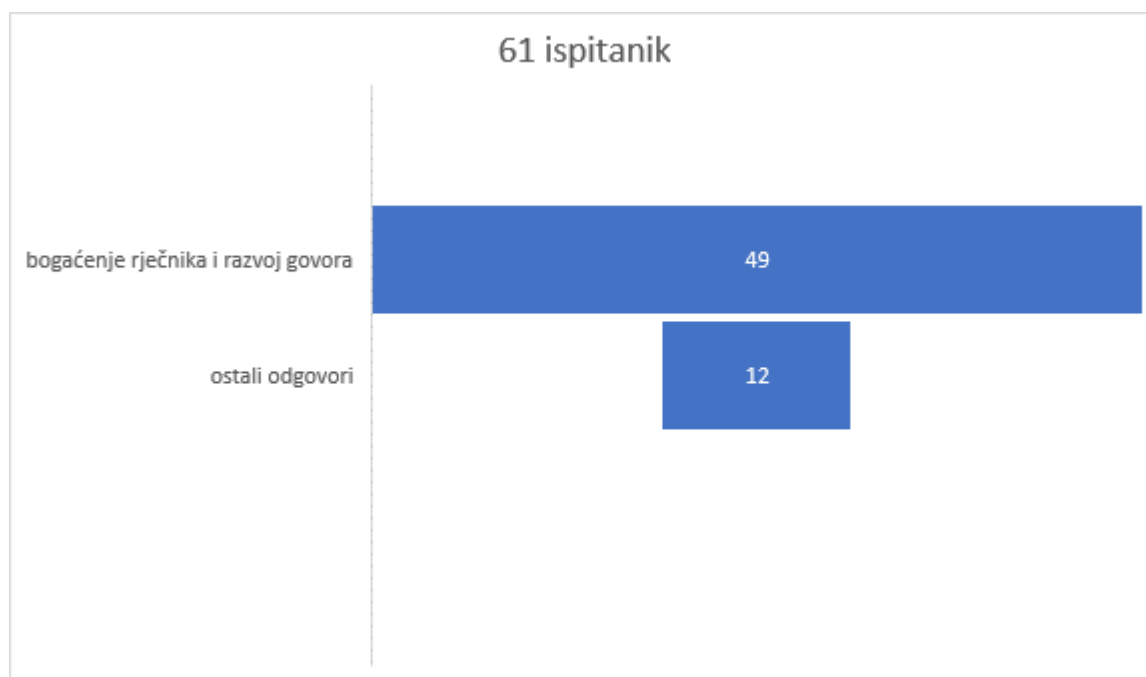
Treći cilj bio je prikazati što roditeljima pomaže u odabiru jezičnih igara i koje didaktičke materijale koriste. Najviše odgovora bilo je da roditelji koriste knjige s jezičnim igrama, medije i razgovor s odgajateljicama kako bi imali inspiracije za jezične igre s djecom. Neki odgovori su bili i kako nalaze ideje u slikovnicama, na edukacijama za roditelje, u priručnicima i u razgovoru s drugim roditeljima. Neki su tražili savjete stručnjaka, a neki su roditelji i sami odgajatelji pa imaju iskustva u tome. Didaktički materijali kojima se roditelji koriste su abeceda sa slikama na magnet, ploče sa slovima, kartoni, male lutke, kružići sa slovima i slikama, memory karte, pokazne kartice, materijali od papira, prstić-lutke, vunu, razne ambalaže, stvari

iz prirode. Bilo je i odgovora kako koriste materijale iz vrtića i mala plastična slova. Neki roditelji su odgovorili kako im pomoć u odabiru jezičnih igara pomažu svakodnevne situacije i kako uče „u hodu“ i spontano. Odgovori roditelja se podudaraju s hipotezom da roditelji koriste didaktičke materijale za provođenje jezičnih aktivnosti i da im u odabiru igara pomažu mediji i razne knjige o jezičnim igrama.

Četvrti cilj bio je saznati je li roditelje itko osvijestio o važnosti provođenja jezičnih igara i znaju li koje su dobrobiti jezičnih igara. Bilo je podijeljenih odgovora. Najviše odgovora bilo je kako su roditelje najviše odgajatelji u vrtiću potakli i osvijestili kako su jezične aktivnosti jako bitne za djecu. Bilo je i negativnih odgovora, tj. odgovora kako roditelje nitko nije osvijestio da je važno provoditi jezične aktivnosti s djecom i kako neki od njih to znaju sami. Isto tako, neki su odgovarali kako su ih osvijestili i potakli njihovi roditelji da je važno s djecom raditi na razvoju jezično-govornih vještina.

Što se tiče pitanja koje su dobrobiti jezičnih igara koje roditelji provode s djecom, najviše su se odgovori bazirali na tome kako jezične igre potiču razvoj jezika i govora, kako obogaćuju rječnik i kako se razvija jezična kompetentnost. (Grafikon 2.) Bilo je i drugih odgovora kako jezične igre potiču radoznalost, razvijaju kreativnost i komunikacijske vještine, potiču interakcije s okolinom, potiču učenje novih riječi, omogućuju lakšu prilagodbu u školi, potiču početno čitanje i pisanje, popravljaju izgovor određenih glasova, razvoj koncentracije, omogućavaju pravilniji izgovor riječi, potiču timsku suradnju, lakše izražavaju misli i osjećaje. Neki su pisali kako jezične igre povećavaju samopouzdanje, razvijaju maštu, potiču ranu pismenost, potiču kognitivni razvoj djeteta itd. Od sveukupno 61 ispitanik, njih 49 odgovorilo je kako jezične igre najviše potiču razvoj govora i jezika i kako obogaćuju vokabular što se slaže sa zadanom hipotezom.

Grafikon 2. Prikaz broja odgovora

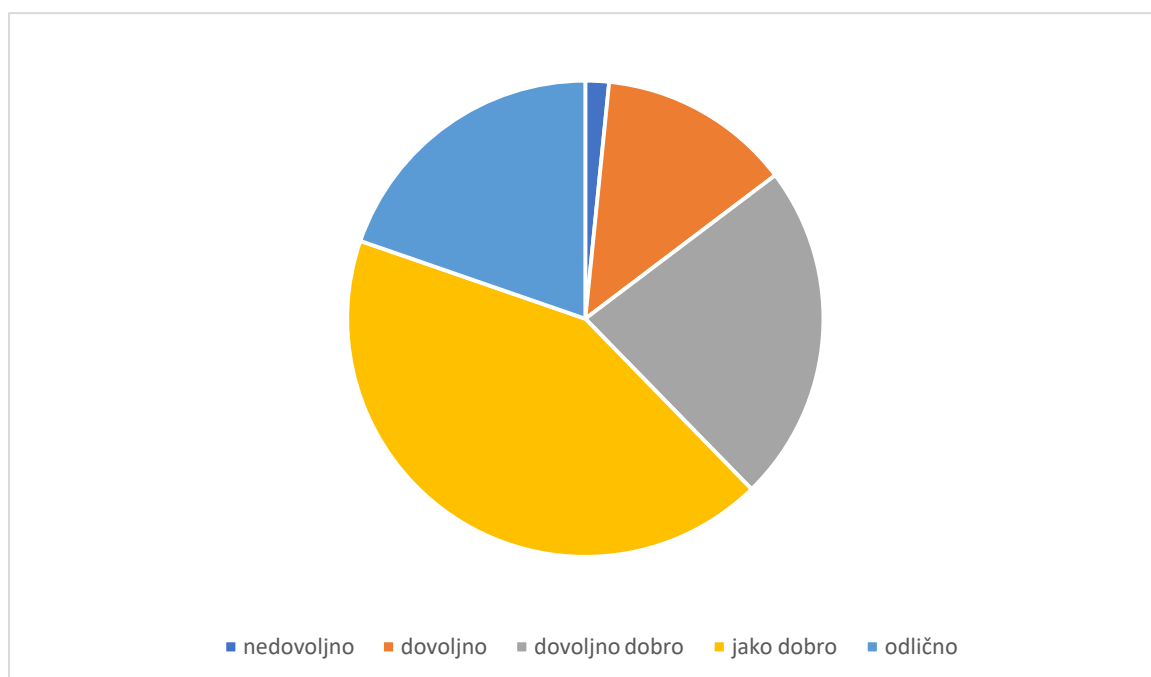

Peti cilj bio je prikazati smatraju li roditelji da su dužni poticati razvoj jezičnih vještina kod djece i znaju li koja im je uloga u poticanju jezičnih vještina. Pretpostavka je da roditelji smatraju kako su dužni poticati razvoj jezičnih vještina i kako im je uloga velika i da imaju zadatak motivirati djecu, biti aktivni suigrač u jezičnim igrama i nadzirati djecu tijekom igre.

Uglavnom su roditelji odgovarali kako smatraju da trebaju poticati razvoj jezičnih vještina kod svoje djece i da je to jedna od roditeljskih uloga. Što se tiče uloge roditelja u poticanju jezičnih vještina, većina njih smatra kako imaju veliku i bitnu ulogu. Smatraju da im je zadatak biti pomoć i potpora, sudjelovati u jezičnim igrama i poticati djecu na učenje. Puno odgovora odnosilo se na to da roditelj treba biti model za svoje dijete i da treba imati što više interakcija sa svojim djetetom. Hipoteza je ovim odgovorima potvrđena.

Roditelji su imali priliku i samostalno procijeniti jezične vještine svoje djece s obzirom na razvojnu dob. Mnogi od njih procijenili su kako njihova djeca imaju jako dobro razvijene vještine govora i jezika. (Grafikon 3.)

Grafikon 3. Procjena roditelja za jezične vještine djeteta s obzirom na njegovu razvojnu dob

7.ZAKLJUČAK

U periodu rane pismenosti, djeca razvijaju svoje govorno-jezične vještine. Potrebno je poticati ranu pismenost od rođenja djeteta. Za djecu je važno da odrastaju u poticajnoj okolini i da im njihovi roditelji i odgajatelji budu primjer. Razvoj jezika i govora za djecu ima veliki značaj jer time se pripremaju za budućnost i to im je preteča za pisanje i čitanje.

Igra za djecu predstavlja „oazu mira“ i priliku za potpuno zadovoljstvo i sreću. Postoje razne igre kroz koje se dijete može razvijati i učiti, a ujedno i zabavljati. Kroz igru dijete razvija razne motoričke sposobnosti, radi na socijalnim odnosima i gradi osjećaj pripadnosti. Veliku ulogu imaju roditelji koji uz odgajatelje trebaju poticati dječju igru i učenje kroz igru. Jezične igre omogućuju djeci lakši način učenja jezika i govora i omogućuju im dobru podlogu za početno čitanje i pisanje. Dijete se kroz sudjelovanje u jezičnim igrama na neki način priprema za školu. Roditelji su ti koji imaju važnu ulogu u životima svoje djece. Oni su glavni odgajatelji svoje djece. Svaki roditelj svojem djetetu želi ono najbolje i da dijete izraste u kvalitetnu osobu. Na temelju rezultata istraživanja, došlo se do zaključka da roditelji podržavaju jezične igre, smatraju da su korisne i da mogu djetetu pomoći u razvijanju jezičnih sposobnosti. Roditelji se smatraju kreatorima igre i kako njihova potpora i sudjelovanje u jezičnim igrama ima veliku važnost za razvoj djeteta i njegov govorno-jezični razvoj. Isto tako odabir jezičnih igara smatra se zadatkom roditelja. Rezultati ankete se poklapaju s teorijom i pretpostavkama.

Na kraju rada, može se zaključiti kako roditelji smatraju da je provedba jezičnih igara bitna u životu njihove djece, kako je bitno poticati bogaćenje dječjeg rječnika i razvoj jezika i kako oni imaju veliku ulogu u poticanju razvoja jezika i kako trebaju biti suigrač, motivator i nadzornik u jezičnim igrama.

8. LITERATURA

1. Aladrović Slovaček K., Zovkić N., Ceković A. (2014). Jezična igra u ranoj školskoj dobi kao preduvjet razvoja dobrih komunikacijskih vještina. *Croatian Journal of Education : Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, 16 (4), 11-23. <https://hrcak.srce.hr/117844>
2. Aladrović Slovaček K., Žurić M., Idrizi S., Perić M. (2019). Jezične igre kao poticaji u nastavi hrvatskoga jezika. *Dijete i jezik danas – Razvoj pismenosti u materinskom i inom jeziku*. 59-84. <https://www.bib.irb.hr/1019420>
3. Aladrović Slovaček, K. (2019). *Od usvajanja do učenja hrvatskog jezika*. Zagreb: Alfa d.d.
4. Duran, M. (2001). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Lenček, M., Užarević, M. (2016). Rana pismenost- vrijednost procjene. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 52 (2), 42-59. <https://doi.org/10.31299/hrri.52.2.5>
6. Matovani, S. (2013.). *Vrijeme ranog djetinjstva, roditelja i odgajatelja* Vol.5., NO.10 file:///C:/Users/Ana/Downloads/10_DUE_15_Vrijeme%20ranog%20djetinjstva%20roditelja%20i%20odgajatelja.pdf
7. Mesec, I. (2010). *Razvoj jezika i govora od rođenja do sedme godine*. U D. Andrešić i N. Benc Štuka (Ur.), *Kako dijete govori?: razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi : priručnik za roditelje, odgojitelje, pedijatre i sve koji prate razvoj djece* (str. 8-18) Zagreb: Planet Zoe.
8. Mesec, I., Grgac, B., Šagadin, T., Kelčec, M. I Mahović, M. (2015). *Poticanje čitanja i pisanja u godini pred polazak u školu*. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*. 21(79), 32-34 https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=254938
9. *Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje* (2015). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta. Pristup: 14. kolovoza 2022. <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>
10. Nenadić- Bilan, D. (2014). *Roditelji i djeca u igri*. *Školski vjesnik: Časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 63(1-2) [183529 \(srce.hr\)](https://hrcak.srce.hr/183529)

11. Pavličević-Franić, D. (2005). Komunikacijom do gramatike. Zagreb: Alfa d.d
12. Pavličević-Franić, D., Aladrović Slovaček, K. (2011). Utjecaj načina poučavanja na motivaciju i stav učenika prema hrvatskome jeziku kao nastavnome predmetu. Napredak: Časopis za interdisciplinarna istraživanja u odgoju i obrazovanju, 152(2), 171-188.
<https://hrcak.srce.hr/82732>
13. Petrović-Sočo, Biserka (1999). Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima, 16(4) [271228 \(srce.hr\)](https://hrcak.srce.hr/271228)
14. Peretić, M., Padovan, N., Kologranić Belić, L. (2015): Rana pismenost. U Kuvač Kraljević, J. (ur.): Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama. 52-63. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
15. Peti-Stantić, A. I Velički, V. (2008). Jezične igre za velike i male. Zagreb: Alfa d.d
16. Radonić, M., Stričević, I. (2009): Rođeni za čitanje: Promocija ranog glasnog čitanja djeci od najranije dobi. Paediatr Croat. 53 (1), 7-11.
17. Rajić, V., Petrović-Sočo, B. (2015). Dječji doživljaj igre u predškolskoj i ranoj školskoj dobi. Školski vjesnik : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu, 64 (4), 603-620. <https://hrcak.srce.hr/153131>
18. Silić A. (2007). Stvaranje poticajnog okruženja u dječjem vrtiću za komunikaciju na stranom jeziku. Odgojne znanosti 9 (2), 67-84.
<https://hrcak.srce.hr/file/33299>.
19. Ščapec K. i Kuvač Kraljević, J. (2013). Rana pismenost kod djece s posebnim jezičnim teškoćama. Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja. 49 (1), 120-134. <https://hrcak.srce.hr/104215>.
20. Šego, J. (2009): Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece, jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. Govor: časopis za fonetiku. 26 (2), 119- 149. <https://hrcak.srce.hr/165964>
21. Škare, D. (2007). Roditelji i djeca-odgoj i zajedništvo. Vol.8. NO.1.
file:///C:/Users/Ana/Downloads/03_Roditelji%20i%20djeca%20-%20odgoj%20ili%20zajednistvo.pdf
22. Varga R., Somolanji Tokić I. (2015). Trebaju li nam sustavan odgoj i obrazovanje za aktivno slušanje. Školski vjesnik : časopis za pedagogijsku teoriju i praksu. 64 (4), 647-660. <https://hrcak.srce.hr/153134>
23. Velički, V. (2009). Poticanje govora u kontekstu zadovoljenja dječjih potreba u suvremenom dječjem vrtiću. Metodika. 18 (10/1), 80 – 91.
<https://hrcak.srce.hr/40817>

Izjava o samostalnoj izradi rada

Izjavljujem da je moj diplomski rad *O jezičnim igrama iz roditeljske perspektive-Koliko se roditelji danas igraju s djecom* rezultat mojega rada u suradnji s mentoricom dr. sc. Katarinom Aladrović Slovaček.